

2022-06-16
S2022/02970 (delvis)

Socialdepartementet

Folkhälsomyndigheten
171 82 Solna

Uppdrag om insatser för främjande av ökad fysisk aktivitet med särskilt fokus på barn och unga

Regeringens beslut

Regeringen ger Folkhälsomyndigheten i uppdrag att ta fram förslag till nationella delmål till relevanta folkhälsopolitiska mål samt indikatorer till dessa för att ge en tydlig inriktning för arbetet med att främja en ökad fysisk aktivitet i Sverige med särskilt fokus på barn och unga. Vidare får Naturvårdsverket, utifrån dess ansvar vad gäller genomförande och samordning inom friluftslivspolitik, i uppdrag att bistå Folkhälsomyndigheten i arbetet.

Arbetet ska bygga vidare på Sveriges folkhälsopolitiska mål om att skapa samhälleliga förutsättningar för en god och jämlik hälsa i hela befolkningen och sluta de påverkbara hälsoklyftorna under en generation, samt dess delmål Ett samhälle som främjar ökad fysisk aktivitet och bra matvanor för alla (prop. 2017/18:249 God och jämlik hälsa – en utvecklad folkhälsopolitik, bet. 2017/18:SoU26, rskr. 2017/18:406). Sveriges friluftslivsmål, Sveriges miljömålssystem beträffande de delar som rör friluftsliv samt mål och uppföljning av Agenda 2030 ska också utgöra viktiga utgångspunkter i arbetet. Vidare ska mål för barnrättspolitik, idrottspolitik, funktionshinderspolitiken och ungdomspolitik beaktas i arbetet.

Vid genomförandet av uppdraget ska myndigheterna även samråda med andra aktörer som är av betydelse för uppdraget, däribland myndigheter som ingår i Folkhälsomyndighetens informella sektorsövergripande arbets- och referensgrupp för fysisk aktivitet (SWHEPA). Även Arvsfondsdelegationen, Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällets frågor och Centrum för idrottsforskning är centrala aktörer. I uppdraget ingår även att föra dialog

med Riksidrottsförbundet, Svenskt Friluftsliv, kommuner, regioner och andra aktörer.

Folkhälsomyndigheten ska redovisa uppdraget senast den 31 mars 2025. En delredovisning med en plan för genomförandet av arbetet ska lämnas senast den 31 mars 2023 till Regeringskansliet (Socialdepartementet). Ytterligare en delredovisning ska lämnas senast den 31 mars 2024.

För uppdraget får Folkhälsomyndigheten respektive Naturvårdsverket under 2022 använda 1 000 000 kronor vardera som ska redovisas mot det under utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg för budgetåret 2022 uppförda anslaget 1:6 Bidrag till folkhälsa och sjukvård, anslagsposten 18 God vård och folkhälsa. Medlen betalas ut engångsvis efter rekvisition till Kammarkollegiet senast den 1 december 2022. Medel som inte har använts för avsett ändamål ska återbetalas senast den 31 mars 2023 till Kammarkollegiet. Vid samma tidpunkt ska en ekonomisk redovisning av använda medel lämnas till Kammarkollegiet. Redovisning, rekvisition och återbetalning ska hänvisa till diarienumret för detta beslut.

Bakgrund

Regelbunden fysisk aktivitet kan förebygga högt blodtryck, övervikt och fetma samt motverka uppkomsten av en mängd sjukdomar, bland annat hjärtinfarkt och stroke, diabetes typ 2 och vissa cancerformer. Fysisk aktivitet har även betydelse för att främja psykisk hälsa och välbefinnande samt motverka demens. Människors fysiska aktivitet påverkas av förutsättningar i vardagen såsom den fysiska, sociala och kulturella miljön samt socioekonomiska resurser. Det finns tydliga skillnader i grad av fysisk aktivitet mellan olika socioekonomiska grupper i befolkningen. En omgivning som stimulerar till fysisk aktivitet och rörelse bidrar till bättre folkhälsa och även till de globala hållbarhetsmålen. Friluftslivet bidrar till såväl fysisk aktivitet som upplevelser och återhämtning och det är därför av stor betydelse för människors hälsa och välbefinnande. Friluftslivets positiva hälsoeffekter har stor betydelse för såväl den enskilda människan som samhället i stor. Natur- och kulturlandskapet är en resurs för folkhälsoarbetet i Sverige.

Resultat från Folkhälsomyndighetens undersökning ”Skolbarns hälsovanor” 2017/2018 visar att barn och unga tillbringar i snitt 70 procent av den vakna tiden inaktiva, det vill säga sitter, står eller rör sig väldigt lite. Den inaktiva

tiden ökar med åldern, från 67 procent för 11-åringar till upp emot 75 procent för 15-åringar. Minst inaktiv tid har 11-åringa pojkar (67 procent) och 15-åringa flickor har mest inaktiv tid (75 procent)

De som känner hög skolstress har mer inaktiv tid totalt för veckan och under skoltid än de som känner mindre skolstress. Övrig tid ägnas åt fysisk aktivitet på olika ansträngningsnivåer (låg, måttligt och hög). Pojkar är generellt mer fysiskt aktiva än jämnåringa flickor och en högre aktivitetsnivå ses hos 11-åringar jämfört med 13- och 15-åringar. Skolan bidrar med ca 35 procent av veckans totala fysiska aktivitet på minst måttlig ansträngningsnivå. Fysisk aktivitet på högre ansträngningsnivå och träning utanför skoltid är mer vanligt bland de som skattar sin hälsa som god.

Fysisk aktivitet i alla former har en mängd positiva hälsoeffekter, både fysiska och psykiska. Det är därför angeläget att stimulera till och ge förutsättningar för mer rörelse bland barn och unga. Framför allt för tonåringar utifrån skillnaderna i rörelsemönster mellan åldersgrupperna, med mindre fysisk aktivitet och mer inaktiv tid bland tonåringar jämfört med 11-åringar. Utomhusvistelse ger generellt högre aktivitetsnivåer. Den tätortsnära naturen och bebyggelsens grönområden är av största vikt för vardagsfriluftslivet. Tillgång till natur- och kulturlandskap nära skolor är en förutsättning för att utöva friluftsliv och utevistelse på skoltid. Även en liten ökning av den fysiska aktiviteten kan ge stora hälsovinster på både kort och lång sikt och både för individ och för samhället som helhet. Insatser som når alla kan också bidra till att utjämna de påverkbara skillnaderna i hälsa som finns i dag mellan olika grupper.

Forskning visar att insatser för främjande av fysisk aktivitet behöver vara långsiktiga och riktas till både individ och samhälle samt att nationella mål, indikatorer och uppföljning är nödvändiga för att insatserna ska vara effektiva.

Regeringen beslutade den 16 april 2020 att uppdra till en särskild utredare och nationell samordnare att främja ökad fysisk aktivitet (dir. 2020:40). I sin senaste delredovisning föreslog kommittén att regeringen bör ge Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utveckla en långsiktig struktur med mål, delmål, indikatorer och förslag till insatsområden för främjande av fysisk aktivitet, vilket regeringen nu hör sammar.

Det finns redan mål inom närliggande områden som har starka kopplingar till fysisk aktivitet och dessa bör utgöra en grund i det fortsatta arbetet med att utveckla insatserna för att främja fysisk aktivitet. Riksdagen har beslutat om ett övergripande mål för friluftslivet (prop. 2009/10:238, bet. 2010/11:KrU3, rskr. 2010/11:37, rskr 2010/11:38).

Regeringen har vidare beslutat om tio friluftsmål. Ett av dessa är Friluftsliv för god folkhälsa. Målet innefattar att skapa goda förutsättningar för att människor kan vara regelbundet fysiskt aktiva i natur- och kulturlandskapet. Målet innebär att evidensbaserade kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa sammanställs och sprids till kommuner, regioner, ideella organisationer och andra berörda aktörer. Även inom miljömålssystemet finns preciseringar för flera av målen som handlar om friluftsliv.

Närmare om uppdraget

Folkhälsomyndigheten har nationellt samordningsuppdrag för området fysisk aktivitet och har till uppgift att följa upp och analysera utvecklingen, samt verka för kunskapsutveckling och kunskapsförmedling inom området. Folkhälsomyndigheten är även samordnande myndighet för det friluftslivsmål för god folkhälsa som regeringen har fastställt och verkar för att detta mål nås genom att sammanställa och förmedla kunskaper om insatser som skapar förutsättningar för friluftsliv och främjar hälsa till kommuner, regioner och andra berörda aktörer.

I maj 2019 gav regeringen Folkhälsomyndigheten i uppdrag att utveckla en stödstruktur för politikområdesmål, bestämningsfaktorer och indikatorer (S2019/02381). Utgångspunkten för uppdraget var det övergripande folkhälsomålet och de åtta målområdena. Folkhälsomyndigheten har återrapporterat regeringsuppdraget om att utveckla en stödstruktur för det statliga folkhälsoarbetet, som möjliggör systematiska och samordnade insatser för en god och jämlik hälsa. Den stödstruktur som myndigheten presenterade behöver kompletteras. Därför ska Folkhälsomyndigheten med stöd av Naturvårdsverket föreslå hur arbetet med att främja ökad fysisk aktivitet i Sverige ska utformas och även lämna förslag på relevanta delmål och indikatorer kopplat till berörda folkhälsopolitiska mål. Syftet med uppdraget är att skapa en struktur för att ge en tydlig inriktning för arbetet med ett långsiktigt arbete för ökad fysisk aktivitet bland barn och unga i befolkningen. Myndigheterna ska även, där så är aktuellt, utforma indikatorer

för uppföljning av målen och lämna förslag på relevanta insatsområden. I arbetet med indikatorer ska så långt möjligt befintliga indikatorer och dataserier användas.

Fokus i uppdraget ligger primärt på att utveckla en sektorsövergripande långsiktig struktur för främjande av fysisk aktivitet, i enlighet med förslag från kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet (dir. 2020:40). Uppdraget ska tillvarata upparbetade lärdomar och resultat från kommittén för främjande av ökad fysisk aktivitet.

Genom att skapa samhälleliga förutsättningar för främjande av ökad fysisk aktivitet kan de sociala skillnaderna i hälsa minska. En sådan förändring kräver att många aktörer bidrar, att aktiviteter inriktas mot gemensamma mål och att arbetet fokuserar på de viktigaste bestämningsfaktorerna för främjande av ökad fysisk aktivitet.

I uppdraget ska jämställdhetsaspekter och jämlikhetsaspekter beaktas genomgående. För åren 2023–2024 avser regeringen att avsätta ytterligare medel för uppdragets genomförande under förutsättning att riksdagen anvisat medel för det aktuella anslaget.

På regeringens vägnar

Lena Hallengren

Erika Borgny

Kopia till

Statsrådsberedningen/Internrevision
Finansdepartementet/Ba
Regeringskansliets förvaltningsavdelning/Ekol
Arvsfondsdelegationen
Naturvårdsverket
Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällets frågor
Centrum för idrottsforskning
Riksidrottsförbundet
Kammarkollegiet
Sveriges Kommuner och Regioner